

בגדר קרפף

א. דין קרפף

דין תורה כל מקום שהוא רה"י מותר לטלטל בכולו, משא"כ ברה"ר דאסור לטלטל ד' אמות. אמנם יש מקומות שאסרו חז"ל לטלטל ד' אמות אף דהוי רה"י מן התורה, כגון במבוי בלי תיקון כדאיתא בריש מכילתין, כמו שנפסק בשו"ע ריש ס' שסג ובמ"ב שם (סק"ב). ועוד אסרו לטלטל בקרפף, שהוא מקום מוקף מחיצות שמכניסים בו עצים לאוצר וכדו' כמו שפרש"י בדף יח. (ד"ה לגינה ולקרפף), אם הוא יותר מבית סאתים ולא הוקף לדירה, כמזכר במשנה שם ובגמ' כג. רע"א בגליון הש"ס בשבת (ז). מציין לב' מקומות דמשמע מרש"י דקרפף יותר מבית סאתים לא הוי רה"י מן התורה, אבל לא ברור שם מהו כוונת רש"י, ונניח כפשטות הדברים דהוי רה"י מן התורה.

כידוע איתא בגמ' שבת (ו.) ת"ר ד' רשויות לשבת רה"י ורה"ר וכרמלית ומקום פטור. כל הדוגמאות של כרמלית בגמ' שם הם מקומות שאינם לא רה"ר ולא רה"י, ולכן בעצם הם מקום פטור אלא דאסרו חז"ל לטלטל שם ד' אמות וגם להוציא מהם לרה"י ולרה"ר משום שהם דומים לרה"ר ושמא תתחלף ברה"ר (לשון הרמב"ם פי"ד שבת הי"א).¹ לכאורה גם טלטול בקרפף יותר מבית סאתים אסור משום שהוא דומה לרה"ר, וא"כ יש לדון

---

¹ העיר לי ידידי הרב אריאל דיימונד שהרמב"ם מזכיר תחילה את האיסור טלטול ד"א בכרמלית ואח"כ כתב (הי"ג) וז"ל, כשם שאסור לטלטל בכל הכרמלית כך אסור להוציא ממנו לה"י או לרשות הרבים או להכניס לכרמלית וכו' עכ"ל, דמשמע דעיקר התקנה היתה לאסור טלטול, ושוב תקנו איסור להוציא מרשות לרשות. דברי הרמב"ם הם ע"פ הברייתא שם בגמ' שבת שמזכיר ב' הדינים עם האיסור טלטול תחילה, אך אין הכרח שם לומר שהסדר הוא דווקא או שאפי' ב' הדינים תלויים זה בזה. יש לעיין בענין הזה אם יש נ"מ בדבר, ואכמ"ל.

אם תקנו חז"ל שדינו ככרמלית. ואכן כתב רש"י לקמן בדף סז: (ד"ה ישראל) וז"ל, יותר מבית סאתים דכרמלית הוא כגון שלא הוקף לדירה, ע"כ.² ברם בטור ריש ס' שנח לא מוזכר שהוא כרמלית, ובמ"ב שם (סק"ה) כתב וז"ל, חכמים אסרו בהקף גדול יותר מבית סאתים שלא הוקף לדירה שהוא דומה קצת לרה"ר ולכרמלית, ע"כ, דמשמע שאינו בכלל כרמלית. ברם למאי נ"מ?

ב. הוצאה מקרפף לכרמלית

איתא בגמ' עירובין (סז:): אמר עולא אמר רבי יוחנן קרפף יותר מבית סאתים שלא הוקף לדירה ואפילו כור ואפילו כוריים הזורק לתוכו חייב, והיינו כנ"ל שבעצם קרפף הוא רה"י.³ מקשה עליו רב הונא בר חנינא מבריייתא דסלע שבים גבוה עשרה ורוחב ארבעה אין מטלטלין לא מן תוכו לים ולא מן הים לתוכו, פחות מכאן מטלטלין, ע"כ. מפרש הגמ' דסד"א דכוונת סוף הבריייתא הוא דרק עד בית סאתים יש איסור להוציא מן הסלע לים, והיינו מפני שקרפף יותר מבית סאתים אינו כרה"י מן התורה אלא הוי כרמלית ולכן מותר להוציא מכרמלית לכרמלית, אך זה קשה לרבי יוחנן. אחרי דחייה מרבא, הגמ' מביאה הדחייה של רב אשי שהטעם שיש היתר להוציא מן הסלע לים כשהוא יותר מב"ס הוא משום שאם היו אוסרים בזה היה נראה כמו רה"י, דבעלמא אסור להוציא ממנו לכרמלית, וא"כ יש לחוש שמא יטעו אנשים ויבואו לטלטל בתוך הסלע אף שהוא קרפף שאינו מוקף לדירה. כלומר, בלי להתיר איסור הוצאה מרה"י לכרמלית לא היה עומד תקנתם לאסור טלטול ד"א בתוך מקום יותר מב"ס.⁴

² ע' לקמן הע' 8 והע' 9.

³ לכאורה אין שיעור למעלה בגודל של רה"י, אבל כתב הריטב"א בדף כב: בשם רבו (ע' בהע' 452 במהדו' מוסד הרב קוק) בתירוץ לקושיא בסוגיא שם שאם העומד שם אינו רואה את עצמו מתוך המחיצות משום שהם כ"כ רחוקים אז לא נחשב רה"י. תוס' שם (ד"ה דילמא) אינם מתרצים אותה הקושיא כך אלא כתבו שיש חסרון במחיצות הנעשות מאליהן דלכ"ע אמרינן אתי רבים ומבטלי מחציתא, ע"ש. יוצא שתוס' חולקים על היסוד של הריטב"א.

⁴ ע"פ סוגיא זו דן המאירי בבית הבחירה לגבי מי שנמצא ע"ג ספינה וצריך לנקבו, ואומר שאם המשוט פחות מ' טפחים מעל גבי הים הוא יכול לפנות משם לים אף אם הוא רחב ד', כי הוי מכרמלית לכרמלית. אמנם אם הוא יותר מ' ורחב ד' הוי רה"י ואין

כתב הרשב"א שם וז"ל, מהכא משמע דכל היכא דאיכא למגזר דלמא אמרינן רשות היחיד גמורה היא שרי לטלטולי מתוכו לכרמלית, והלכך לא שנא קרפף יתר מבית סאתים שלא הוקף לדירה שהוא סמוך לים לא שנא שהוא סמוך לכרמלית שביבשה שרי לטלטולי מתוכו לכרמלית ומכרמלית לתוכו דאי לא אתו למימר רשות היחיד גמורה היא, עכ"ל. תוס' ושאר הראשונים מביאים מר"ת שהתיר עפ"ז להוציא מפתח מגנה יתירה מבית סאתים שלא הוקפה לדירה לחוץ אם אין שם רה"ר גמורה כגון שאין עוברת שם סרטיא או פלטיא.

ברם היתר זה הוא קשה דשוב מקשה הגמ' מאי שנא, כלומר למה עדיף לחזק האיסור טלטול בקרפף ולהתיר האיסור הוצאה מרה"י לקרפף מלחזק האיסור הוצאה מרה"י לקרפף, ומתרץ הגמ' תוכו (כלמור טלטול בתוך הסלע) שכיח מתוכו לים ומן הים לתוכו לא שכיח, ע"כ. משמע דווקא כאן התירו להוציא מן הסלע לים משום דלא שכיח, ואכן הראשונים מביאים מהראב"ד שסובר שדווקא בקרפף סמוך לים מתירים משום דהוי מילתא דלא שכיחא משא"כ בקרפף ביבשה שהוא סמוך לכרמלית, וז"ל הרשב"א בשם הראב"ד, משום דתשמישתיה לא שכיח דבעיתא תשמישתיה, ע"כ. לא ברור מהו כוונתו אבל נראה לפרש ע"פ רש"י הנ"ל (יח.) דקרפף היינו היקף גדול חוץ לעיר להכניס שם עצים לאוצר, עכ"ל, ולכן הכוונה שאין משתמשים בים כ"כ דלא שכיח שם חפצים שיצטרכו מקום לשמרם. וסובר הרשב"א שכן הוא ג"כ דעת הרמב"ם, שהרי הרמב"ם (פט"ז ה"ב) סתם דבריו ורק מביא הא דסלע (ע' בלח"מ שמדייק באופן אחר⁵). עכ"פ קשה לר"ת דהוצאה מגינתו לכרמלית הוי שכיחא!

המהרש"א מתרץ לפי תוס' וז"ל, דלא פלוג רבנן וכיון דבהך דשמעתין אית לן למיזל בתר הך גזירה שלא יבא לטלטל בכולו ומשום דלא שכיח

היתר, אא"כ הוא במקום כבוד הבריות שאין עצה אחרת דאו מותר, וזה עדיף מלפנות בפניה של הספינה. ברם אם יכול להשתין בדפני הספינה והמים שותתין ויורדים לים זה עדיף שכחו בכרמלית לא גזרו, עכת"ד.

⁵ התוספת שבת (ס' שמו סק"ז) מדייק מהא דהרמב"ם רק הזכיר הטעם של שכיחות ולא הטעם של הגזירה, וזה משמע שההיתר הוא רק בדבר שאין שכיח שם טלטול כנ"ל, אבל זה קשה לכאורה שהרי לשון הרמב"ם הוא הואיל ואסור לטלטל בו אלא בארבע אמות ככרמלית הרי זה מותר לטלטל מתוכו לים וכו', עכ"ל, והיינו לשון הגזירה, וצ"ע.

מתוכו לים, ה"נ אית לן למיזל בתר הך גזירה גם בגינה אע"פ דשכיחא, עכ"ל. אמנם צ"ע למה מתחילים מדין זה ללמוד לכל דבר להתיר.⁶ אכן הרשב"א מפרש באופן אחר לגמרי דכוונת הגמ' שקרפף סמוך לכרמלית לא שכיח בכל היכי תמצ'י, שהרי פעמים שהוא סמוך לרה"י או לרה"ר, ולכן כשהוא סמוך לכרמלית התיירו הוצאה ממנה לכרמלית בין אם הוא בים ובין אם הוא על הארץ. וראיתי שכך דייק המחבר בהערות לתו"ש החדשה (ס' שמו אות ז') מרש"י בסוגי' (ד"ה מתוכו לים) שכתב סתם דיותר מבית סאתים לכרמלית לא שכיח.⁷ ע"כ הסוגיא שם.

ג. מהות קרפף

מקשים הראשונים על הגמ' שבת דנימא דיש ה' רשויות שהרי יש קרפף יותר מבית סאתים שלא הוקף לדירה, שהוא רה"י ולכן הזורק מרה"ר לתוכו חייב כדאיתא בעירובין (סז:): אבל מ"מ יש בו איסור טלטול ד"א, שהוא צירוף של דינים שלא מצינו בשאר הרשויות. תוס' שם מתרצים שקרפף הוא רה"י גמור אלא דלענין דאין מטלטלין בו אלא בד"א עשאה ככרמלית והרי כבר שנה רה"י וכרמלית. נראה דכוונתם שאין צורך למנות עוד רשות כי נכלל בשאר רשויות. עוד אומרים התוס' דעפ"ז אפשר לפרש ג"כ למה לא תניא חצר שאינה מעורבת.

אכן הרמב"ן כתב על התוס' שהעלוה בגמגום, והוא מתרץ וז"ל, הני בין מדאורייתא בין מדרבנן שמייהו עלייהו, אלא שדיניהן שלשה מן התורה

⁶ בגדר התקנה של קרפף יותר מב"ס יש לחקור אם הוא משום שבני אדם מתייחסים למקום גדול כזה כרה"ר ולכן אם יהיה מותר לטלטל כאן יש לחוש שמא יבואו לטלטל ברה"ר, או שחלק מהגדר של רה"י הוא שיהיה מקום של תשמיש של דירה, וא"כ קרפף שאינו מוקף לדירה חסר בענין הזה וא"כ הוי דומה יותר לרה"ר ובענין לגזור. אם הגדר הוא שזה מקום שבני אדם מתייחסים אליו כרה"ר משום שהוא כ"כ גדול ולכן יש לחוש שמא יבואו לטלטל ברה"ר, קשה להבין דברי המהרש"א. אבל העיר לי הרב אריאל דיימונד שאם אמרינן כהצד השני אפשר לומר שסלע הוא קרפף גמור שחסר לא רק דירין אלא גם אין משתמשים בו, משא"כ שאר קרפף שהוא מקום של תשמיש, כמו שפרש"י שהוא אוצר, אלא שאין דירין. ממילא לפ"ז מובן למה מתחילים דיני קרפף עם סלע. עפ"ז מובן ג"כ למה לפי ר"ת קרפף של סלע הוא הקרפף המוזכר בברייתא, דלפי הראב"ד נימא דדווקא הכא יש היתר, אבל לפי ר"ת לכא' קשה אי לא נימא שזה עיקר קרפף.

⁷ וכ"כ התו"ש בדעת הט"ז ס' שמו סק"ד, אך לא ברור לי היכן ראה זה בדברי הט"ז.

ומדבריהם ארבעה, עכ"ל, ונראה דכוונתו דשאני קרפף דמדאורייתא יש לו דין רה"י ומדרבנן יש לו דין כרמלית, ודבר כזה לא שייך במנין הרשויות. מרש"י שם (ד"ה לא עירבו אסורין) משמע שיש לו ביאור אחר בברייתא, לפחות לגבי חצר, שהוא בכלל רה"י אלא דחז"ל גזרו על הטלטול אבל אין זה משנה מהות הרשות, וכן כתב הרשב"א לגבי קרפף. אולי זהו ג"כ כוונת התוס' הנ"ל דחצר היא בעצם רה"י אלא דיש איסור טלטול שהוא ככרמלית, ורק פליגי רש"י ותוס' אי סגי בזה או בעינן שגם הצד של האיסור טלטול יחשב בכלל הרשויות של הברייתא.

מאיך גיסא, תוס' בעירובין (סז:): מסיימים דבריהם הנ"ל לגבי גינה באופן אחר וז"ל, ועוד יש לדקדק מהא דתניא בפ"ק דשבת ארבע רשויות לשבת ואם היה אסור לטלטל משאר כרמלית לקרפף יותר מבית סאתים משכחת להו חמשה, עכ"ל. כוונתם לומר שמפני החשש הנ"ל שמא שיבואו לטעות ולחשוב שקרפף דינו כרה"י, חז"ל תקנו שקרפף יהיה דינו ככרמלית. וזה עולה יפה עם ביאורו של המהרש"א שהתירו בכל קרפף בדרך לא פלוג, דמסתבר שאז הוא נחשב בעצם ככרמלית. עכ"פ ממה שלא תירצו כך כל הראשונים הנ"ל, משמע דלדעתם אין קרפף בכלל כרמלית, אלא הוא רה"י עם איסור טלטול בעלמא.

נראה דלפי הראב"ד הנ"ל ג"כ א"א לומר שהוא סובר כמו תוס' בעירובין שהרי לדעתו פעמים קרפף אין לו דין כרמלית להתיר הוצאה ממנו לכרמלית, דלפי סברא זו אין לחלק דתמיד קרפף דינו ככרמלית ומותר להוציא לשם. א"כ יוצא שיש נ"מ לחקירה הנ"ל בהגדרת קרפף אם אפשר להוציא מכל קרפף לכרמלית. ואין להקשות שהרשב"א סותר עצמו לפי ביאור זה, שהרי הוא מפרש כרש"י בשבת שבעצם קרפף הוא רה"י ואעפ"כ הוא אומר בעירובין שיש היתר להוציא לכל כרמלית, דהא הרשב"א בעצם סובר כהראב"ד שהכל תלוי במה ששכיח ולא בתקנת חז"ל בדרך לא פלוג כמו שפירש המהרש"א בדעת התוס', אלא דהוא מפרש שכל קרפף נחשב לא שכיח ומפני זה יש היתר לכל כרמלית.⁸

⁸ עוד יש להעיר דאף שביארנו לעיל דרש"י סובר כהרשב"א לגבי השכיחות של כרמלית מ"מ אין להקשות ממה שקרא רש"י לקרפף בשם כרמלית, שהרי מבואר מדברי הגמ' ורש"י לקמן במכילתין דלשון כרמלית הוא לאו דווקא. איתא לקמן (צ). בעי רמי בר חמא

המבי"ט (ח"ב ס' מח) מוסיף על ההיתר של ר"ת ואומר שאם מותר להוציא מקרפף, שהוא בעצם רה"י, לכרמלית, כש"כ שמותר להוציא מרה"י לקרפף. והוא מוסיף דאף לפי הראב"ד זה מותר כי רק לכרמלית יש לאסור משום שקרפף הוא רה"י, אבל מרה"י מותר. כמובן יש להתחשב בהא דכלים ששבתו בבית אסור להוציאן לחצר וה"ה קרפף, אבל בעצם אין איסור הוצאה. אמנם יש להעיר דלפי הביאור הנ"ל בר"ת לא שייך ק"ו זה, שהרי אמרנו שתקנו שיש לקרפף דין כרמלית וא"כ מהיכי תיתי להתיר מרה"י, משא"כ לפי הראב"ד ואפ' להרשב"א דאכן באמת הוא נשאר רה"י ושייך לומר כש"כ כזה. ברם גם זה קצת דחוק דהא לדעתם הכל תלוי במה ששכיח וא"כ אולי אין טעם להתיר כאן. ואכן בשו"ע (ריש ס' שעב) מבואר דלא כהמבי"ט דכתוב שם שאסור להוציא מחצר או מקרפף פחות מב"ס לקרפף יותר מב"ס, וביאר המ"ב (סק"י) דקרפף יותר מב"ס דינו ככרמלית ואסור להוציא מרשות היחיד אליו.

ד. הוצאה מרה"י הפרוץ לכרמלית

עכ"פ אי נימא כתוס' בעירובין, לכאורה יש לומר הכי בכל רה"י שיש בו איסור טלטול שהרי רואים מדבריהם דבעינן שהכל יהיה בכלל הד' רשויות. ואכן הביה"ל על דין זה של ר"ת, שמובא בשו"ע ס' שמו סע' ג, מציין לתוס' בשבת (ט. ד"ה אע"ג) שכותבים לגבי מקום מוקף ג' מחיצות ופרוץ לכרמלית, שיש בו איסור טלטול ד' אמות, שמותר להוציא ממנו לכרמלית, וזה מובא להלכה במ"ב (ס' שסא סק"ו) ובביה"ל ס' שסה סע' ד' ד"ה מפני. באמת כבר כתב כך הב"י בס' שעד סע' ב' לגבי חצר שנפרצה לכרמלית. ולכאורה ה"ה במבוי שנפרץ לכרמלית, וכן ציינו במ"ב מהדו' דרשו (ס' שסג אות 1). מצד שני לגבי היקף מחיצות גרועות שהם יותר מב"ס שאין היתר טלטול ליחיד, כדאיתא בגמ' עירובין טז; פסק המ"ב

שתי אמות בגג ושתי אמות בעמוד מהו, אמר רבה מאי קא מיבעיא ליה, כרמלית ורה"י וכו', ופרש"י דגג בין הגגות מקרי כרמלית לרב שם שהרי יש איסור בו איסור טלטול משום שנפרץ לגג אחר שאסור לה. ורש"י עצמו אח"כ (צ: ד"ה ושמואל אליבא דרבנן) כותב וז"ל, אע"ג דמשוי להו רב כרמלית מפני שפרוצין זה לזה הנ"מ להחמיר לאסור טלטול של כל אחד ואחד ביותר מד' אבל לא משוי ליה כרמלית גמורה להקל לטלטל מתוכן לכרמלית גמורה, עכ"ל. עכ"פ יש צד לומר שקרפף הוא כרמלית גמורה.

(ס' שס סק"ה) שאסור להוציא ממנו לכרמלית משום דלא נחשב ככרמלית גמור, אבל החזו"א (ס' עז אות ג') כתב שיש לדמות זה למקום מוקף ג', כנ"ל.

יש להעיר שהיה מקום לומר החידוש הראשון של התוס' בלי החידוש השני, דהא אף אי נימא שעיקר הטעם להתיר הוצאה לכרמלית הוא כדי שלא יבוא להתיר טלטול ד' אמות וממילא התירו אף במקום דשכיח למעשה (או כהמהרש"א או כהרשב"א כנ"ל), מ"מ אין צורך לומר שכל דבר צריך להיות בכלל הד' רשויות, ולכן במקום שאין חשש שמא יאמרו שהוא רה"י אין צורך להתיר הוצאה לכרמלית. ואכן ראיתי בגאו"י בדף יב בסוגיא דלשון ים שנכנס לחצר דכתב שבחצר הפתוח ברוח רביעית בלא תיקון אין צורך להתיר הוצאה לכרמלית כי הכל יודעים דבעינן תיקון ברוח רביעית.⁹ עכ"פ תוס' בשבת אינם אומרים כך.

ה. קשיא מחצר שאינה מעורבת

ברם יש לשאול לגבי חצר שאינה מעורבת, שמוזכר בתוס' בשבת שאינו ממש כרה"י, דאי נימא כתוס' בעירובין יש להחשיבו ככרמלית וממילא יש להתיר הוצאה לכרמלית, דמהא דאסור להוציא מרה"י לשם לא נחשב כרה"י, וא"כ בעינן שיהיה דינו ככרמלית כדי שיהיה בכלל הד' רשויות. הביה"ל (ס' שעב סע' א) מביא מח' אם בכלל יש איסור טלטול ד"א בחצר שאינה מעורבת כגון בכלים ששבתו בבית. לאוסרים השאלה אם מותר להוציא לכרמלית יותר גדולה שהרי בין מהאיסור להוציא לרה"י ובין מהאיסור טלטול אין דינו כרה"י, אבל משמע מהביה"ל שהפשטות הוא שאין איסור וכך הוא הביא מהתוס' בעירובין (צא:). לפ"ז הקושיא כאן היא רק מהאיסור להוציא מרה"י לחצר, אי אמרינן שכדי לאסור זה צריך להחשיבו ככרמלית.

לא מצאתי מי שכתב כך בדעת ר"ת לגבי חצר, וגם בשו"ע ריש ס' שעב מבואר שלא אמרינן הכי דהא אסר שם להוציא מחצר שאינה מעורבת

⁹ הוא כתב כך לפרש למה יש איסור להוציא מלשון הים לחצר שיש בו פירצה, ויש לעיין שם איך לפרש לפי התוס'.

לקרפף יותר מב"ס וא"כ כש"כ דאסור להוציא ממנה לכרמלית ממש. ואכן כתב המ"ב בכמה דוכתי (כגון בס' שנח ס"ק פג) שיש לחצר דין רשות היחיד לגמרי. ברם עדיין צריך ביאור מהו החילוק, דמשמע מתוס' שהכל צריך להיות בכלל אחד מהד' רשויות.

באמת מצינו מקום אחר דמשמע שיש איסור טלטול בלי להחשב כרמלית. בגמ' דף כה: יש דיון לגבי קרפף ב"ס שנפרץ לחצר. תוס' שם (ד"ה וכי אויר) כתבו דיוצא מהגמ' שיש ב' טעמים לאסור טלטול בקרפף, אחד הוא משום דאויר החצר מוסיף על השיעור ויש שם יותר מב"ס, ועוד דלפי חכמים דר"ש לקמן פרק כל גגין נחשב קרפף וחצר כב' רשויות והוי נפרץ למקום האסור לה. תוס' כתבו דיש נ"מ במקום שנפרץ הקרפף מצד שני לכרמלית אחר, דאם אויר החצר מייתרו הכל הוי כרמלית ומותר לכרמלית אחר, וזהו כמו תוס' בדף סז:, אבל אם הוא רק פרוץ למקום האסור לה אסור להוציא לכרמלית, וזה אף שיש שם איסור טלטול ד' משום דהוי נפרץ למקום האסור לה, ויוצא שיש כאן איסור טלטול בלי שם כרמלית.

ע"כ יוצא מתוס' דאף שיש דברים שנקבעו ע"י חז"ל שהם ככרמלית, כגון קרפף ומקום מוקף ג' מחיצות בלא תיקון ברוח הרביעית, מ"מ יש מקומות שבהם לא אמרו כך אלא נשאר רה"י עם איסור טלטול ד' בעלמא מפני חשש שמא יצא משם לכרמלית או רה"ר (כש"כ רבינו יהונתן ריש מכילתין לגבי מבוי), אך צ"ע מתי אמרינן הכי ומתי אמרינן הכי. אולי אפשר לומר שזה רק לפי חכמים דלדעתם יש הרבה מקרים של מקום שהוא פרוץ למקום האסור לה שהרי יש איסור מחצר לגג ולקרפף אפ' פחות מב"ס וא"כ קשה לומר שכולם בכלל כרמלית, אבל לר"ש דקיי"ל כוותיה אין צורך לומר הכי ואכן בעינן שכולם יהיו בתוך הד' רשויות כנ"ל בתוס' בעירובין. ברם זה נראה דחוק.

ו. ביאורו של התוספת שבת בתוס' בעירובין

עכ"פ מצאתי בתוספת שבת (ס' שמו סק"ז) שהקשה כך מחצר שאינה מעורבת על התוס' בעירובין דנימא שיש היתר להוציא לכרמלית כדי שיהיה בכלל כרמלית. אמנם הוא מתרץ שהביאור בדברי התוס' הוא אחר לגמרי שבעצם סוברים כתוס' בשבת, דסגי אם כל דבר ודבר נחשב כשני

רשויות מהד', אלא דלא רצו לומר כך לגבי קרפף שהרי לא שייך לומר דלגבי האיסור לטלטל ממנו לכרמלית אחר הוא בכלל רה"י שהרי מסלע שבים התיירו משום דלא שכיח, ולכן התיירו בכל מצב כדי שיחשב כרמלית לענין זה.¹⁰ ממילא אין קושיא מחצר שאינה מעורבת שלגבי איסור הוצאה ממנה לכרמלית דינה כרה"י, ולענין הוצאה מרה"י לה יש לה דין כרמלית.

אי אמרינן הכי לכאורה נפל היסוד ונפל הבנין שהרי לפ"ז אין צורך כלל לומר שיש היתר להוציא לכרמלית מכל רה"י שיש בו איסור טלטול, דהא רק בקרפף בעינן למימר הכי משום דע"כ יש היתר היכא דלא שכיח, משא"כ בדברים אחרים. ואכן המקור של המ"ב לגבי דירה גרועה לאסור להוציא ממנה לכרמלית הוא התו"ש, ולכן אין זה סותר למה שכתבנו לעיל.

והתו"ש עצמו ג"כ מעיר שבס' שנח (תו"ש ס"ק לג) משמע שהב"י חזר ממה שכתב לגבי חצר שנפרץ. כתב שם בשו"ע (סע' י) לגבי חצר שיש בו מיעוט של יותר מב"ס שנזרע, שאם היא מיעוט החצר מה שיש בה יותר מסאתים אוסר כל החצר, עכ"ל. העיר התו"ש שהשו"ע סתם לשונו ואמר אוסר כל החצר ולא שאסור לטלטל בה ובחצר כמו ברישא בנזרע יותר מב"ס ברובו של חצר, דמשמע משינוי זה שאם חלק הנזרע הוא ברובו של חצר יש רק דין ד' אמות ואין איסור להוציא מחלק הנזרע לחלק שאינו נזרע שהרי הכל דינו כנזרע אבל אם רק המיעוט נזרע עדיין שם חצר על שאר החצר וממילא יש איסור להוציא מהנזרע, שהוא כרמלית, לחצר אף בפחות מד"א אף שיש איסור טלטול בחצר משום דהוי נפרץ למקום האסור לה. ואכן זה שיטת רש"י בעירובין דף כד. (ד"ה לקולא), וע"פ הנ"ל בדעת רש"י זהו לשיטתו שסובר שאין כאן תקנה בלא פלוג. לכאורה החזו"א שסובר כהמהרש"א יחלוק על זה, ואולי הוא ידחה הדיוק של התוספת שבת ויאמר שאין זה מוכרח, וצ"ע.

¹⁰ עפ"ז הוא מתרץ קושיית המהרש"א שם על רבא, דרבא סובר שיש איסור הוצאה ממנו לכרמלית, ואי אמרינן כהפשטות בתוס' לא שייך דין כזה, והוצרך המהרש"א לדחוק לומר שרבא לא ידע הך ברייתא דר' רשויות, אבל כתב התוספת שבת דלרבא אין קושיא כלל משום שאין היתר כלל להוציא מקרפף לכרמלית וא"כ שפיר אפשר לומר דלענין זה הוי רה"י. ברם הק"נ על הרא"ש שם תירץ שרבא סובר כתוס' בשבת, ונמצא שבחקירה הנ"ל נח' האמוראים.

ז. גדר התקנה דחצר שאינה מעורבת

עכ"פ לפי ביאורו של המהרש"א בדעת התוס', ונראה שזהו הפשוט, מהו הביאור בהא דלא מצינו היתר להוציא מחצר שאינה מעורבת לכרמלית? ולא תימא דשאני חצר כי רק לגבי האיסור להוציא ממנו לרה"י דינה ככרמלית, שהרי אין איסור טלטול ד"א, דכבר ראינו שתוס' בשבת הקשו למה אינו בכלל הד' רשויות, וא"כ בעינן תירוץ לפי תוס' בעירובין.

העיר לי ידידי הרב אהרן פינקלשטיין דאולי זה תלוי במח' לגבי טעם האיסור בחצר שאינה מעורבת, וכך יצא לי הביאור עם ידידי הרב דוד וייס. רש"י בעירובין (כא: ד"ה שלמה תיקן) פירש שהאיסור הוא שלא להוציא מרשות היחיד לרשות היחיד חברו לעשות סייג והרחקה לאיסור תורה שלא יבוא להתיר מרשות הרבים לרשות היחיד. משמע מדבריו שחצר של כמה דיורין הוא לאו דווקא, אלא העיקר הוא שיוצא מרשות זה לרשות אחר, והגזירה היא שאם מותר להוציא מרה"י לרה"י יבוא להוציא מרה"י לרה"ר.

אמנם מהרמב"ם ריש ה' עירובין משמע שעיקר התקנה הוא להחשיב חצר דאית ביה דיורין כרשות הרבים. ואכן בה"ב משמע שיש איסור אפ' בטלטול ד' אמות, אבל בסוף בה"ה כשהוא מסכם ומתאר האיסור הוא כותב וז"ל, ויהיה אסור להוציא מרשות שחלק לעצמו לרשות דיש לכולם שוה בו כמו שאין מוציין מרשות היחיד לרשות הרבים עכ"ל, ואינו מזכיר איסור טלטול. עכ"פ לכאו' יש נ"מ בין רש"י להרמב"ם במוציא מרשות של יחיד לרשות של יחיד אחר, דלרש"י יש לגזור שהרי זה הוצאה מרה"י לרה"י, אבל לא לפי הרמב"ם כי האיסור הוא דווקא בחצר של שכנים שנראה כרה"ר. ואכן יש אחרונים שאומרים כך, כמובא בביה"ל ס' שע (סע' ג), אבל בסוף הוא מביא מהתוספות יו"ט ריש פרק חלון שאומר שגם הרמב"ם מודה שאסור שהרי הרמב"ם עצמו בפיהמ"ש שם אומר להדיא שהוא אסור,¹¹ אלא ע"כ כוונת הרמב"ם רק דתחילת הגזירה היתה

¹¹ העיר לי עוד הרב דיימונד דלכאורה משמע הכי גם שם בה' עירובין, שהרי בה"ג הוא מוסיף על הא דאסור להוציא מרה"י לחצר וכותב דוכן יושבי אהלים וכו' שהקיפוהו מחיצה אין מטלטלין מאהל לאהל עד שיערבו כולן. אך אולי יש לדחות דכוונתו לומר דרך החצר שביניהם, דאי לא תימה למה מזכיר שהקיפוהו מחיצה שהרי האיסור הוא להוציא מאהל לאהל ומאי שנא שיש מחיצה מסביב לכל האהלות.

מבית לחצר.¹² עכ"פ אי אמרינן כרש"י אין צורך שיהיה לחצר שאינה מעורבת שם כרמלית, כי הגזירה הוא בכל שינוי רשות ולא בעינן שיחשב כרמלית כדי לאסור הוצאה מרה"י לתוכו כמו דלא אמרינן של רשות היחיד של חברו נחשב כרמלית מפני שאסור להוציא לשם.

ח. ביאור יסודי בשיטת התוס' בעירובין

לע"נ יש להעיר על ההנחות של התוספת שבת ולומר שאין קושיא כלל ממקום שנפרץ למקום האסור לו, ולא בעינן לדחות בדברי התוס' בדף כה: ובשו"ע בס' שנח. אפשר דהא דסוברים התוס' דבעינן שכל מקום יהיה נכלל מאחד מד' הרשויות של שבת הוא רק במקומות שתקנו חז"ל שיהא בהם איסור טלטול, משא"כ במקום שנפרץ למקום האסור לו שיש רק דין כללי שתמיד יש איסור טלטול במקום כזה. כלומר, התו"ש השוה בין מבוי בלי תיקון לחצר שנפרץ לקרפף אבל יש לחלק ולומר שמבוי היא תקנת חז"ל שיהיה במקום כזה איסור טלטול, משא"כ בחצר הנפרץ לקרפף שלא הוצרכו חז"ל לתקן עליו במיוחד אלא כך היא דינה דמפני שנפרצה וממילא יש איסור טלטול. אי נימא הכי אין מקור כלל לומר שהב"י חזר ממה שכתב בס' שעד, וגם אין קושיא מתוס' בדף כה: דגם התם מיירי במקום שיש איסור טלטול מפני שהוא נפרץ למקום האסור לו וממילא אין צורך לומר שיהיה בכלל הד' רשויות שהרי אין זה רשות חדש.

עפ"ז גם מובן הדין של חצר שאינה מעורבת, דפשיטא דלפי רש"י אין זה תקנה על מקום מיוחד, ואפ' לפי הרמב"ם למעשה אין זה תקנה על חצר של שכנים אף שאולי התחיל כך אלא אסור בכל הוצאה מרה"י לרה"י אחר, כנ"ל בתוס' יו"ט, וא"כ אין צורך שיהיה עליו שם כרמלית. לפ"ז מובן למה לא הקשו תוס' בעירובין מחצר שאינה מעורבת כמו שהקשו תוס' בשבת כי לדעתם אין זה קשה כלל. רק קרפף ומקום מוקף ג' מחיצות בלא תיקון שע"פ תקנת חז"ל אינם בכלל רה"י דעלמא ובעינן שיחשבו ככרמלית כדי שיהיו בכלל הד' רשויות.

¹² יש להעיר שהוא מביא מהרשב"א בעבודת הקדש (ש"ג סע' ט) שאומר להיפך ממש שבתחילה גזרו מבית לבית ואח"כ גזרו על חצר.